

Soome maal ei hääbene inimesed mitte oma keelt rääkides. Aga meie juures on see paha mood, kui üks juba nii kaugele jõuab, et häda pärast Saksa keelt tõnkida ehk Wene keelt purskida oskab, siis nii- sugune mees, kas tee mis tahte, Maa keelt ei räägi enam. Üsna wiletsus ja häda on mõni kord kuulata, kuida mõni hunts-hantsakas wõetera keelega maadleb ja heitleb, aga emakeelt ei räägi, kas tapa ära. Ise ajab end säääl juures nii uhkels, nagu tahaks iga kandi päält ütelda: wot, kõnelen Wene keelt nagu wot ja Saksa keelt nagu sawi, aga ei teagi, et auus Wenelane ja selge Sakslane, kes oma keelt hästi oskawat, tema üle naerawat. Ka puuduline keele tundmine on kasuks, aga kõneldagu säääl, kus muudu läbi ei saa, aga mitte säääl, kus tarwis ei ole, ja kus inime selle läbi naeruks saab.

Ehk waatame jälle koolide pääle. Kui ühe Saksa mehe käest küsitaks, kas ta ei tahaks oma wäikest poega, kes weel Prantsuse keelt sugugi ei mõista, kas ta ei tahaks seda ühte Prantsuse kooli saata, kus jugugi Saksa keelt ei räägita. Ei ialgi saaks ta seda tegema, sest ta näeks selgeste ära, et ta oma lapsele sellega suurt kahju teeb. Aga meil tuleb see weel üsna tihti ette, et laps kooli wiidakse, kus üksi Saksa keeli õpetust antakse. Lapse elaw waim peab tõnsiks jääma, teist wiisi ei wõi asi olla.

Wiimaks on mul weel ühest asjast rääkida, mis wäga tähtjas on ja tähele tuleb panna. See on tütarlaste koolitamine. Et tütarlapsed peawad koolitatud saama, see on asi, mille wasta keegi ei peaks seisma. Weel nüüd kuulatakse üteldawat: „Mis

tütarlaps tarkusega teeb, mis tarwis tema teda tarwitab?“

See on wäga rumal ütlemine. Tütarlapsed peawad pärast abikaasadeks ja emadeks saama. Kui mees koolitatud on ja naene mitte, ei saa abielu nii õnnelik, kui ta peaks olema. Aga see ei ole iga kord mitte ülem asi. Kes on see, kelle käest õrnad laste hinged kõige esimese õpetuse saawat? Kes on see, kellega nad oma lapsepõlwes kõige enam koos on? Kes muud, kui ema. Ema toidab neid nii hästi ihu poolest oma rinna kui waimu poolest õpetuse piimaga.

Siin on nüüd ometi wäga ferge mõista: mida mõistlikum ema on, seda mõistlikumalt saab ta oma lapsed kaswatama. Selle pärast on ka awalik, et naesterahwa koolitamine jagedaste weel tarwilikum on kui meesterahwa.

Muidugi peame üks kord õppima mõtlema, et kui meie tütar koolitatud on, siis ta kobe mitte nii peenikene ei ole, et ta enam talutöösse ei kõlba. See on rumal arwamine, et talupoegade seisuseks kõige lollemad ja tõlbemad inimesed peawad jääma. Ei mitte! Tarkusest ja õpetusest peetakse ühel wiisil lugu, olgu ta külas ehk linnas leida. Pääle selle on põllumehe seisus auuseisus, ja on tal tihti parem leib kui linna hunts-hantsakatel. Selle pärast on see ka wõderiti mõte, kui peakswad kõik wähegi koolitatud inimesed linna jääma, kus neist tihti muud ei saa kui hunts-hantsakad wõi kadaka, Saksad. Õnneks on meil juba koolitatud peremehi ja pere-